

Nepokládám to za správné, neboť soud není orgánem listinným a rozšiřovatí jeho působnost na sepisování listin odporuje ideologii jeho poslání.

Shrme-li veškeré poznatky z osnovy nového obč. zákoníka o vnučené formě not. spisu, docházíme k následujícímu:

1. zůstává nadále nejasno, které smlouvy svatební podléhají formě not. spisu,

2. stává se nejasným, zda formě té podléhá i nadále potvrzení o přijetí věna a darování na případ smrti,

3. působnost našeho stavu zúžena pro případ, že k potvrzení věna a k darování na případ smrti není třeba not. spisu, což myslím nebylo zamýšleno,

4. okruh naší působnosti rozšířen na smlouvy odstupní a na smlouvy mezi manžely o správě jmění,

5. jasně výtčeno, že veškerá darování nemovitostí, dále cessio pro donato a prominutí pro donato podléhají formě not. spisu.

Dr. HUGO HENYCH:

Zařazení sporných položek do pozůstalostního jmění.

Velice často se při projednávání pozůstalostí vyskytnou případy, že jest mezi účastníky sporno, má-li se určitý předmět zařadit do pozůstalostního jmění nebo ne. Účelem tohoto článku jest probrati systematicky otázku, jakým způsobem má notář jako soudní komisař v takových případech postupovati, má-li neb může-li vůbec podobné sporné návrhy rozhodnouti, kdy a jakým způsobem. K rozřešení této otázky jest třeba si především uvědomiti, v jaké právní formě se pozůstalostní jmění zjišťuje.

Naš právní řád zná dva druhy řízení při zjišťování pozůstalostního jmění a sice soupis jmění a místopřísežné seznání jmění. V obou těchto případech jest nutno postupovati různým způsobem, což jest na první pohled jasno již z povahy obou těchto různorodých institucí nesporného řízení.

I. Při soupisu jmění.

K jasnému zodpovězení položených otázek musíme si především jasně uvědomiti definici soupisu jmění. Definoval bych soupis jmění jako nesporné řízení sloužící ke zjištění rozsahu a hodnoty pozůstalostního jmění osobou zákonem k tomu povolanou a to z úřední moci, při čemž popud k zavedení soupisu jmění může přijíti jak z moci úřední tak od osoby třetí. V této definici jsou zahrnuty všechny druhy soupisů jmění, které se liší od místopřísežného seznání jmění hlavně tím, že se zjišťování samo provádí z moci úřední. V definici kladu tedy důraz na slova »z moci úřední« pokud se týkají přímo zjišťování pozůstalostního jmění samého, kdežto popud k zahájení takového zjišťování může dáti jak osoba třetí tak také za určitých okolností nesporný soudce sám.

Popud k zavedení soupisu jmění vychází z moci úřední v případech enumerativně vypočtených v § 92 n. p., kdežto od osob jiných v případech §§ 802, 804, 812 o. z.

Jakmile soudce nebo notář jako soudní komisař postupuje z moci úřední, jedná se vždy o hájení zájmů osob požívajících zákonné ochrany, jako na př. nezletilců a vždy také o hájení zájmů státních. Z tohoto vyššího hlediska jest třeba řešiti otázku, jak má soudní komisař nebo soudce postupovati při nesouhlasu návrhů ohledně zařazení určitých položek do pozůstalostního jmění. Poněvadž zákon neustanovuje v tomto případě žádných konkrétních směrnic, jest třeba uchýliti se při interpretaci zákona v tomto směru k analogii ve smyslu § 7 o. z.

Z definice soupisu jmění, jak jsem ji nahoře uvedl a vyložil, nebude nyní těžko odpověděti správně na námi položenou otázku, jak má projednávající soudní komisař nebo soudce postupovati a rozhodnouti při rozporu návrhů zúčastněných stran ohledně zařazení neb vyloučení určitých položek do poz. aktiv neb pasiv. Projednávající musí si uvědomiti, proč v konkrétním případě sepisuje soupis jmění a musí hájiti zájmy těch, na jejichž ochranu k soupisu jmění vůbec došlo a mimo to také zájmů státu jako poplatkového eráru. Při tom nesmí ovšem jíti tak daleko, aby neoprávněně poškozoval ostatní zúčastněné strany, nýbrž musí jako soudce při rozhodování určitého sporu aplikovati nestranně a objektivně platné právní normy a dle toho rozhodnouti. Těmito zásadami jest třeba se řídit jak při zařazení určitých položek do aktiv, tak také při zařazení do pasiv pozůstalostního jmění a rovněž tak při odhadu hodnoty jednotlivých položek.

Sporný návrh na zařazení neb vyloučení určité položky jest nutno rozhodnouti při projednání pozůstalosti. Rozhodne-li soudní komisař, stává se jeho rozhodnutí formálně platným teprve schválením soudem, neboť notáři jako soudnímu komisaři není povoleno, aby meritorně rozhodoval. Poukazuji v tom směru na výnos m. spr. z 22. pros. 1923, č. 58.865/23. — Schválení rozhodnutí soudního komisaře děje se obyčejně až v konečném usnesení, může se však při důležitých rozhodnutích státi i usnesením zvláštním. V konceptu konečného usnesení nemusí býti výslovně zjištěno, že bylo o určitém předmětu rozhodnuto, aby byl zařazen do pozůstalostního jmění, stačí, když se v jednoduchých případech schválí soupis jmění a jeho konečný výsledek, neboť souhlasí-li konečná číslice schváleného soupisu jmění s číslicí zjištěnou soudním komisařem, byla tím mlčky schválena soudem také různá rozhodnutí soudního komisaře ohledně zařazení určitých položek do pozůstalostního jmění, jinak by konečné číslice byly různé. V konečném usnesení mohou, ale nemusí, býti výslovně určité osoby poukázány na pořad práva s jejich nárokem na zařazení neb vyloučení určitých položek ze soupisu jmění. Takové rozhodnutí o zařazení určitých položek do pozůstalostního jmění není ovšem praejudiciální pro případný spor. Že jest nesporný soudce oprávněn v řízení nesporném takové předurčující otázky samostatně rozhodnouti, jest nyní jasně řečeno, v § 25 zák. č. 100 Sb. z. a nař. Není důvodu nutiti nesporného soudce, aby, jde-li o otázky skutkové, odkázal strany na pořad práva. Řízení nesporné, jež jest ovládáno zásadou vyšetřovací, poskytuje dosti záruky, aby objektivní pravda byla zjištěna a to tím spíše, když soudce může vyslechnouti svědky i znalce

po případě pod přísahou. Poukazují v tom směru na důvodovou zprávu k vládnímu návrhu zák. č. 100/31 Sb. z. a nař.

Při rozhodnutí nemůže být určeno, která ze stran má v případném sporu být žalobcem a která žalovanou. To jest možné jen při střetnutí se přihlášek dědických dle § 125 n. p. Žaloba, kterou strany po takovém odkázání na pořad práva nastoupí, mohou být žalobami různého druhu; může to být reinvindikace, žaloba hypotekární, určovací atd.

Rozhodnutí nesporného soudce ohledně zařazení určitých položek do soupisu jmění jest směrodatné jen pro konkrétní projednání pozůstalosti, které může a zpravidla má být ukončeno bez ohledu na to, zahájí-li účastněné strany řádný spor nebo ne. Jen tehdy, jedná-li se o zvlášť důležitý a cenný předmět, který tvoří větší část poz. jmění, neb z jiných důležitých důvodů může, ale nemusí, být projednání pozůstalosti přerušeno až do skončení sporu.

Nesouhlas návrhů ohledně zařazení určitých položek jest třeba v protokolu poznamenati. Při rozhodování těchto sporných otázek není soudce resp. soudní komisař vázán jen návrhy přímo zúčastněných stran, nýbrž může při tom vzít zřetel též na udání osob jiných, na př. odkazovníků, nepominutelných dědiců, věřitelů pozůstalosti, svědků, znalců a pod., může zkrátka provádět jakési průvodní řízení za účelem zjištění důležitých sporných okolností, což vše vyplývá ze zásady oficiosity při sepisování soupisu jmění. Takové rozhodnutí může tedy odporovati i souhlasnému návrhu všech zúčastněných stran.

Má interpretace na toto thema se vztahujících právních norem ve shora uvedeném smyslu jest podporována následujícími rozhodnutími nejvyššího soudu a sice: z 21. 4. 1926 R I 301/26, 24. 8. 1915 R I 425/15, — 7. 1. 1903 č. 17.862 Gl. U. 2202, 19. I. 1926 R I 1108/25 Sb. 5.662 a mnoha jinými méně důležitějšími, která zde neuvádím.

Stejně jako při posuzování otázky, má-li se určitý předmět zařaditi do pozůstalostního jmění jako aktivum, jest třeba také postupovati při rozhodování o pasivech pozůstalostního jmění. Také zde, poněvadž soudce resp. soudní komisař hájí zájmů osob požívajících zákonné ochrany a v každém případě také zájmů státu jako poplatkového eráru, jest třeba rozhodovati objektivně, po případě i proti návrhu všech zúčastněných stran, jak vyplývá ze zásady oficiosity. Při soupisu jmění nerozhoduje nikdy dispositivní zásada civilního řádu soudního, dle které by určitá strana mohla uznati jakoukoliv pohledávku i kdyby neexistovala po právu nebo již zanikla. Uznává-li dědic takovou pohledávku, která dle objektivní aplikace právních norem již neexistuje, jest to jeho soukromou věcí, může onu pohledávku domnělému věřiteli zaplatiti, stát jako poplatkový erár neb jiná osoba zákonné ochrany požívající nemůže být takovým rozhodnutím dědice poškozena. Ovšem jak při zařazení určitých položek do aktiv pozůstalostního jmění, tak také zde, nejsou zúčastněné strany vázány rozhodnutím nesporného soudce a mohou nastoupiti cestu pořadu práva. Ale i zde může být projednání pozůstalosti skončeno před skončením takového sporu.

II. Při místopřísežném seznání jmění.

Zcela jinak mají se věci při zjišťování jmění na základě druhé instituce, kterou náš právní řád zná, t. j. při tak zvaném seznání jmění na místo přísahy. V takových případech přejímá dotyčná osoba, která na místo přísahy pozůstalostní jmění udává a odhaduje, veškerou zodpovědnost před zákonem na sebe a ručí za to, že její údaje jsou správné. Různí-li se dědicové ve svém udání ohledně zařazení určitých položek do pozůstalostního jmění neb ohledně hodnoty těchto předmětů, nelze o tom rozhodnouti během nesporného řízení, nýbrž jest věcí stran, aby si spor vyřídily cestou pořadu práva. I když strany zahájily spor, má se v pozůstalostním řízení pokračovati stejně jak tomu bylo při soupisu jmění. Aby se však mohlo v projednání pozůstalosti pokračovati, jest třeba znáti určitou výši aktiv a pasiv a poněvadž v tomto případě nesporný soudce sám o sporné položce rozhodnouti nemůže, jest nutno řídit se při tom jinými směrnici. Poněvadž při seznání jmění na místo přísahy vystupuje do popředí jakási zásada dispositivní, myslím, že jest správně zařaditi tehdy určitou položku do pozůstalostního jmění, trvá-li většina osob podávajících toto seznání jmění, na jejím zařazení a poukázati osoby, které byly opačného názoru, na pořad práva. I kdyby soudce resp. soudní komisař byl názoru, že návrh dědiců v tom směru jest úplně nesprávný, může je sice poučiti, nemá však sám meritorního vlivu na rozhodnutí takové otázky. Naopak, kdyby opět většina dědiců byla názoru, že se určitá položka do pozůstalostního jmění zařaditi nemá, jest nutno poukázati toho, jenž na zařazení trvá, na pořad práva.

Ve všech těchto případech mají se sporné návrhy stran protokolovati a odkaz na pořad práva má být také obsažen v konečném usnesení.

Při rovnosti hlasů pro a proti zařazení určité položky do pozůstalostního jmění jest nutno takovou spornou položku dle mého názoru vždy zařaditi, neboť v pochybnostech jest třeba hájiti vždy zájmů poplatkového eráru a strany, které jsou názoru opačného, mohou své stanovisko uplatniti cestou sporu, takže se jim žádná křivda nestane.

Při zjišťování pasiv pozůstalosti budiž postupováno obdobně, t. j. do pasiv pozůstalostního jmění budiž zařazena určitá položka tehdy, když ji většina osob oprávněných k seznání jmění uznává. Při rovnosti hlasů pro a proti jest dle shora uvedené zásady in dubio pro fisco nutno takovou spornou položku vynechati a poukázati strany na pořad práva.

Ve všech těchto případech, pokud se mluvilo o většině hlasů, přichází v úvahu přirozeně jen hlasy osob oprávněných k seznání jmění na místo přísahy a na návrh osob jiných, na př. odkazovníků, nepominutelných dědiců pokud uplatňují jen povinný díl a pod. zřetel vzat být nemůže. To vše vyplývá z dispositivní zásady tohoto právního institutu.

Rozhodnutí o poukázání stran a pořad práva budiž poято jak do odevzdávacího návrhu, tak do konečného usnesení.

Zrekapitulujeme-li tedy krátce, co jsem řekl o postupu při zjišťování sporných položek při seznání jmění na místo přísahy, dojdeme k úsudku, že nesporný

soudce resp. soudní komisař při místopřísežném seznání jmění není oprávněn zkoumati, je-li seznání úplné a správné a musí je vzít za podklad projednání tak, jak je strany udaly. Jest věci finančních úřadů samých, aby hájily státní zájem na splnění povinností poplatkových a osob jiných, které by požívaly zákonné ochrany, zde není.

Že můj výklad, pokud se týče druhé polovice této úvahy, t. j. zjišťování jmění při místopřísežném seznání jmění, jest správný, vyplývá také z výnosu m. spr. ze dne 9. února 1926 č. 57.346/25 a z rozhodnutí nejvyššího soudu z 15. II. 1918 R II 29/18, a 24./III. 1927 R II 71/27 Sb. 6935 a z mnoha jiných.

Doufám, že se mi tímto výkladem podařilo toto dosti sporné teoretické thema systematicky probrati a že bude možno použití v praxi výsledků této úvahy.

V Jevíčku dne 8. dubna 1932.

Věstník Spolku čsl. kandidátů notářství.

Kolegovi JUDru Františku Janatkoví.

Milý příteli!

S hlubokým politováním byli jsme na valné hromadě nuceni přijmouti Tvoji resignaci na funkci starosty spolku. Jest nám upřímně líto, že přes opětovnou volbu a naléhání přítomných setrval Jsi na svém rozhodnutí, ku kterému Tě vedly vážné důvody soukromé a funkci, kterou Jsi po řadu let ku zřejmému prospěchu celého našeho stavu zastával, odmítl přijmouti.

Děkujeme Ti, milý příteli, za vše, co Jsi pro nás kandidáty a celý stav notářský vykonal, za všechnu neúmornou práci a obětavou starost našemu spolku radostně věnovanou, za kterou Ti nemůžeme ani býti dost vděční, a ujišťujeme Tě, že se vynasnažíme z plných sil pokračovati v činnosti Tebou tak úspěšně vedené pro dobro a rozkvět našeho stavu.

Za spolek československých kandidátů notářství:

Dr. Miroslav Haramule,
jednatel.

Václav Macas,
starosta.

XIII. řádná valná hromada Spolku československých kandidátů notářství

konala se dne 24. dubna 1932 v Representačním domě v Praze za účasti 30 kolegů z Čech a 3 kolegů z Moravy.

Podle zachovávaného obyčeje zvolen byl předsedou starosta spolku kol. Dr. Frant. Janatka, který konstatoval řádné svolání i ohlášení valné hromady a přivítal přítomné; tlumočil omluvení se a přání zduhu od p. ministra spravedlnosti Dra Meissnera, pp. presidentů notář. komor Dra Čulíka, Ant. Tesaře a Dra Tognera, p. vicepres. notář. komory Dra Ponce, pp. notářů Josefa Křena a Dra Vodstrčila, spolku německých kandidátů notářství, Verein deutscher Notariatsanwärter für die čechoslov. Republik a kol. místostarosty Dra Vojtíka a kand. not. Dra Stuchla z Podmokel; posmrtnou vzpomínku věnoval zesnulému kol. Leop. Pospíšilovi, jehož památku uctili přítomní povstáním. Po ustanovení zapisovatele přikročeno k dennímu pořádku.

Ve sdělení předsednictva zrekapituloval kol. starosta Dr. Janatka výsledky činnosti v minulém období, zdůrazniv, že činnost byla rušná a bilance uspokojivá. Poukázal jmenovitě na dobrý poměr k ministerstvu spravedlnosti a s povděkem

kvitoval zájem p. ministra Dra Meissnera o stavovské otázky kandidátů notářství. Zvláštní pozornost věnoval též možnostem spolupráce s německými kolegy, poukázav na obsažný článek Dra Stuchla v listopadovém čísle »Notariatszeitung« s bohatými podněty, na něž bylo spolkem přátelsky reagováno.

Od čtení protokolu minulé valné hromady bylo na návrh kol. Dra Tognera upuštěno.

Po té podal obšírnou zprávu jednatelskou jednatel kol. Dr. Ot. Hanna, vylíživ přehledným, avšak vyčerpávajícím způsobem činnost spolku v minulém období. Vzájemnost mezi členy spolku pěstována na schůzích konaných vždy prvou a třetí sobotu v měsíci v kavárně Louvre v Praze (celkem 10 výbořových a 10 přátelských schůzí), na nichž vedle věci stavovských probírány i otázky z právní praxe a debatováno o nových zákonech. Spolek účastnil se spontánně oslav 70. narozenin velezasloužilého vůdce stavu p. presidenta Dra Čulíka, jehož zásluhy o stav notářský vzletným proslovem ocenila na přátelském večírku, k jeho počtě dne 31. října 1931 konaném, kol. Dr. Kozáková. Po podání dat o pohybu členstva referoval jednatel o úspěšných akcích, které spolek podnikl podáním memorand proti t. zv. »černé praxi« a pak proti přestupkům právníků s více jak dvouletou praxí justiční k notářství, při čemž vyzvedl vzácný projev p. ministra Dra Meissnera v parlamentním projednávání letošního rozpočtu o tomto přestupování pronesený. Na to jednatel zevrubně referoval o zřízení nových míst notářských: výnosem presidia vrchního soudu v Praze z 13. VII. 1931 Pres 28591/13/31, jímž byl též intimován výnos ministerstva spravedlnosti o novém rayonování notářů pražských, vyzvány presidium kraj. soudu civ. v Praze a notářská komora v Praze, aby podaly vyjádření o zamýšleném zřízení dalších míst notářských v Praze (po jednom v soudních obvodech okresních soudů civ. pro Prahu-jih, -sever, -východ, -západ). Tento podnět ministerstva byl předmětem živých debat na schůzích, jichž výsledkem bylo podání pamětního spisu ministerstvu, v němž spolek uvítal při dnešních neutěšených poměrech kandidátů zamýšlené zřízení nových míst a doporučil, aby obsazení míst těch stalo se z řad kandidátů s pražskou praxí vzhledem k pravděpodobné začáteční malé praxi. Spolek přihlížel pečlivě při odůvodnění svého kladného stanoviska též k tomu, zda by zřízením nových míst nebyla ohrožena existence dotčených pp. notářů, při čemž padlo na váhu, že pro mimořádný vzrůst obyvatelstva právě v bývalých pražských předměstích takového nebezpečí není. Zatím zřízeno výnosem min. sprav. druhé místo notářské v Brandýse n. L. (již obsazeno) a dalšími výnosy min. sprav. ze 17. XII. 1931 zřízena 4 nová notářská místa v Praze (po jednom v obvodech okresních soudů civ. pro Prahu-jih, -sever, -východ, -západ) a další místa notářská v Ml. Boleslavi, Slaném a Chrudimi; o dalším event. místě notářském v Mostu nebylo rozhodnuto. Proti zřízení nových míst podala notářská komora pražská a pp. notáři v dotyčných místech ustanovení stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Po té zmínil se jednatel podrobně o záslužné práci kol. starosty Dra Frant. Janatky na návrhu zákona o kandidátech a náměstcích notářství, jímž by bylo zatím vyhověno naléhavým potřebám celého stavu a kandidátům zjednáno i právně významnější postavení; při této příležitosti nutno zvláště s díkem kvitovati podporu, kterou v této věci projevili p. ministr Dr. Kallay a p. ministerský rada Dr. Schrotz. Zpráva vyčerpána pak referáty o palčivých otázkách životního pojištění, o poměrech kolegů podkarpatských a o poměru kandidátů k příslušnosti podle zákona o soudech pracovních.

Zpráva jednatelova byla pozorně vyslechnuta; kol. starosta použil pak příležitosti, aby poděkoval všem členům výboru za jejich vzornou a obětavou práci a pp. ministru Dru Kallayovi, min. radovi Schrotzovi a p. notáři Dru Heinitzovi za je-